

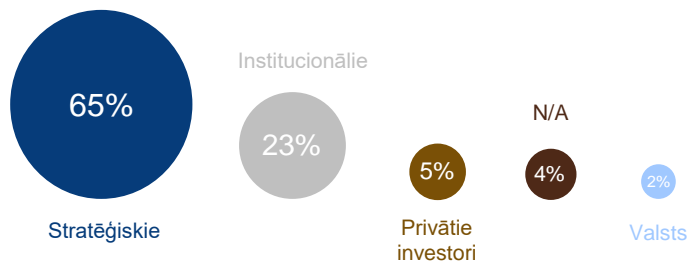
Darījumu apskats

Kā jau iepriekšējā Prudentia M&A Folio tika prognozēts 2018. gads Baltijas pirkšanas un pārdošanas (M&A) nozarē noslēdzās ar ievērojamu aktivitāti. 2018. gada laikā tika izziņoti 269 M&A darījumi, kur vienu no darījuma pusēm pārstāv kāda no Baltijas valstīm. Salīdzinot ar 2017. gadā izziņoto M&A darījumu skaitu tas ir par 47 darījumiem jeb par aptuveni 21% vairāk. Izskaidrojums šādam darījumu tempa pieaugumam varētu būt Baltijas valstu ekonomikas veselīgais stāvoklis, vēl aizvien banku relatīvi zemās procentu likmes darījuma finansēšanai, jaunu ģeogrāfiju apgūšanai, kā arī citi motivējošie faktori. Turklāt jāpiemin, ka šāds izaugsmes temps ir reģistrēts gadā, kad Baltijas reģiona slava globālajā telpā tika visticamāk iedragāta atsevišķu Baltijas banku aizdomīgo finanšu darījumu atmaskošanā. Neskatoties uz to, 2018. gads ir 5 gads pēc kārtas, kad Baltijas M&A nozarē piedzīvojam izaugsmi.

Lielākie Baltijas darījumi

- Balstoties uz publiski pieejamām darījuma vērtībām, lielākais 2018. gada M&A darījums bija Blackstone 60% daļu iegāde Luminor bankā par 1 mljrd. EUR, un starp Blackstone un Nordea ir noslēgta vienošanās par tālāku 20% daļu iegādi. Blackstone ir viens no pasaules vadošajiem investīciju fondiem, un šo ārējo tiešo investīciju apjoms Baltijā apliecina šī reģiona labvēlīgo investīciju vidi un pozitīvās ekonomikas ekspektācijas. Turklāt nav noslēpums, ka Luminor bankas ilgtermiņa stratēģija ir kļūt par biržā kotētu uzņēmumu.
- Otrs lielākais darījums Baltijā bija Bergvik Skog Latvijas mežu saimniecības iegāde par 324 milj. EUR, ko veica Zviedrijas kooperatīvs Södra. M&A darījums ietvēra 111,100 hektāru iegādi, no kuriem 80,300 hektāri ietver meža zemi. Ar šo darījumu Södra ļoti būtiski palielina uzņēmuma pozīciju mežu izejvielu pieejamībā, papildinot jau sev piederošos 15,000 hektārus Latvijā.
- Publiski pieejamo darījumu vērtību akumulētā summa 2018. gadā bija 3 mljrd. EUR.

Procentuālais pircēju iedalījums pēc to veida 2018. gadā***

Industrijas un investoru veids

- Kā jau vēsturiski tas ir bijis, Baltijas M&A nozarē stratēģiskie investori visbiežāk pārstāv pircēja pusi.
- 2018. gada laikā neraksturīgi liela aktivitāte bija novērojama no valsts kontrolētiem uzņēmumiem, kuri kopā veica 6 M&A darījumus enerģētikas un izglītības nozarē.
- Arī šogad iegādāto uzņēmumu starpā industriālais un komerciālais pakalpojumu sektors kopā ar ražošanas sektoru bija visbiežāk pārstāvēts.
- Neraksturīgi mazaktīvs (22 darījumi Baltijā) bijis globāli populārais IT&T pakalpojumu sektors.

Darījumu ģeogrāfiskais raksturojums un nozaru saistība

- 144 M&A darījumos visas iesaistītās puses pārstāvējušas kādu no Baltijas valstīm.
- 2018. gadā Igaunijas uzņēmumi izcēlušies ar lielāko iegādes aktivitāti, pārstāvēti investora pusi 89 reizes, bet Lietuvas un Latvijas uzņēmumi attiecīgi 58 un 32 reizes.
- Arī iegādāto uzņēmumu valstu sadalījums ir identisks, kur uzņēmumi no Igaunijas, Lietuvas un Latvijas tika iegādāti 93, 74 un 63 M&A darījumos.
- 48% no kopējiem darījumiem investors un pārdevējs pārstāvēja vienu nozari, kas norāda uz to, ka Baltijas M&A darījumu galvenais motīvs visticamāk ir tirgus pozīcijas stiprināšana.

Avoti: S&P Capital IQ datubāze, konsultantu un uzņēmumu mājaslapas, Mergermarket, PitchBook

Saskaņā ar publiski pieejamo informāciju šajā apskatā ir iekļauti visi izziņotie M&A, privātā kapitāla, izvēlēti riska kapitāla un izvēlēti nekustamā īpašuma darījumi Baltijā attiecīgajā laika periodā.

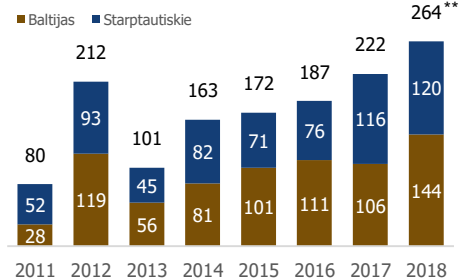
***NB:** Tabula iekļauj tikai darījumus ar publiski pieejamām darījumu vērtībām.

****5 M&A darījumos nav zināms pircējs.**

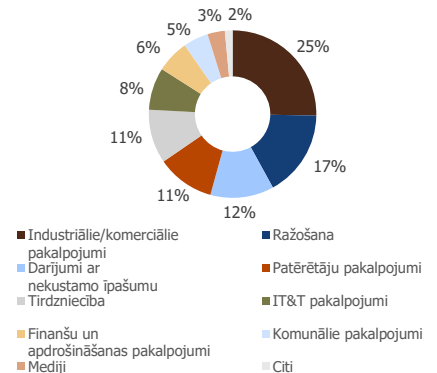
*****Vienā darījumā divi pircēji: gan uzņēmums, gan privātpersona.**

Lielākie Baltijas M&A darījumi 2018. gadā*		
Iegādātais uzņēmums (valsts)	Investors (valsts)	Darījuma vērtība (milj. EUR)
Luminor (Baltija)	Blackstone (ASV)	1,000
Bergvik Skog (Latvija)	Södra (Zviedrija)	324
OÜ Utilitas (Igaunija)	Colonial First State Asset Management (Austrālija)	320

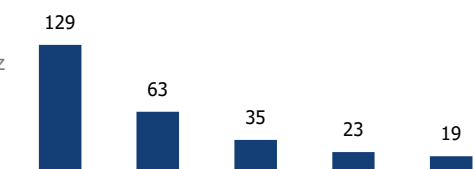
Darījumu iedalījums pēc to ģeogrāfiskā raksturojuma, 2011. - 2018. gads

Procentuālais darījumu iedalījums pēc industrijas 2018. gadā

Darījumu skaita iedalījums pēc pircēja un pārdevēja saistības 2018. gadā

PRUDENTIA M&A FOLIO

INDUSTRIJAS EKSPERTĪZE: VALSTS UZŅĒMUMU IPO

Sabiedrībā viedokļi par valstij piederošo uzņēmumu kapitāldaļu kotēšanu biržā (IPO) atšķiras, bet dažādu nozaru eksperti uzskata, kā arī citu valstu pieredze rāda, ka visa vai daļēja valstij piederošo kapitāldaļu kotēšana biržā motivē gan vietējā, gan ārvalstu kapitāla iekļaušanu. Jaunu investoru iekļaušana valstij piederošajos uzņēmumos būtiski var paaugstināt uzņēmumu produktivitāti un attiecīgi uzlabot šo uzņēmumu kopējo vērtību, kā arī attīstīt valsts ekonomisko stāvokli kopumā. Salīdzinoši nesen veiksmīga valsts uzņēmumu nodošana privāta sektora pārvaldībā, t.sk. caur IPO, notika Polijā, Rumānijā, Slovēnijā, kā arī Rietumeiropas valstīs. Polijas [pētījums](#) par periodu pēc privatizācijas norāda uz to, ka valsts uzņēmumu kapitāldaļu pārdošana pozitīvi ietekmēja gan uzņēmumu operacionālo darbību, gan attīstīja valsts ekonomiku ilgtermiņa griezumā.

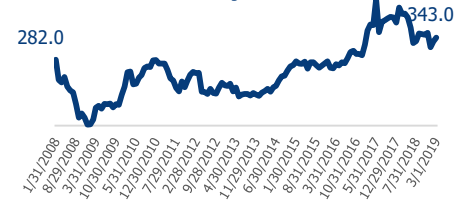
Patlaban Latvijas uzņēmumu tirgus kapitalizācija pret IKP (%) rādītājs ir zemāks starp ES valstīm (4.6%), kas ir tiešs apliecinājums uzņēmumu īpašnieku zemajai ieinteresētībai kotēt sava uzņēmuma kapitāldaļas biržā. Savukārt ārvalstu tiešo investīciju apjoms pierāda, ka ārvalstu investoriem ir interese par Latvijas uzņēmumiem (skatīt pirmo M&A Folio daļu). To varēja arī piefiksēt Latvenergo zaļo obligāciju emitēšanas procesā, kad pieprasījums pēc obligācijām būtiski pārsniedza piedāvājumu, un 37% no visiem investoriem bija ārvalstnieki.

New Financial [pētījumā](#) par Centrālās un Austrumeiropas reģiona (CEE) kapitāla tirgiem tiek secināts, ka CEE ekonomika papildus neapgūst ap 200 mljrd. EUR kapitāla tirgus zemās attīstības dēļ.

CITU VALSTS UZŅĒMUMU PRIVATIZĀCIJAS PIEREDZE

TAURON Polska Energia, lielākais elektroenerģijas izplatītājs Polijā šodien, 2010. gadā veica ievērojamu IPO, kura rezultātā valsts pārdeva tai piederošās TAURON vairākuma akcijas (52%), papildinot nacionālo kasi par aptuveni 1 mljrd. EUR. Tā laika Polijas finanšu ministrs Aleksandrs Grads [izteicās](#), ka Varšavas biržā pietrūkst lielu pašmāju enerģētikas publiski kotētu uzņēmumu, tāpēc TAURON un citu enerģētikas uzņēmumu kotēšana biržā noteikti palielinās gan vietējo, gan ārvalstu investoru interesi par Varšavas biržu, kā arī ļaus optimizēt valsts finanses.

Transgaz uzņēmuma akcijas cena, Rumānijas leja

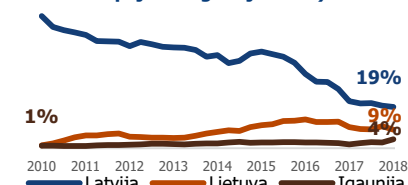

Avots: Yahoo Finance

Nova Ljubljanska banka ir Slovēnijas nacionālā banka, kura arī pārvalda valsts nekustamo īpašumu, 2018. gada novembra sākumā tika iekļauta vietējā biržā. Slovēnijas valsts pārdeva 59% kapitāldaļas par 609 milj. EUR. Akciju augstā pieprasījuma dēļ 2019. gada marta sākumā bankas vērtība bija palielinājusies jau par 18%. Slovēnijas valsts 2019. gadā plāno pārdot papildus 15% kapitāldaļu. Kā to apliecina šis konkrētais IPO, pakāpeniska valsts kapitāldaļu kotēšana biržā var būt finansiāli ļoti izdevīga, jo privāta sektora augstais pieprasījums atspoguļojas attiecīgās akcijas cenā, kuru valsts var izmantot jau otrreizējā publiskā piedāvājumā.

VALSTS PENSIJU FONDA IEGULDĪJUMS EKONOMIKĀ

Latvijas pensiju fondu ieguldījumu ģeogrāfiskais izvietojums (% no kopējiem ieguldījumiem)

Avots: FKTK

Swedbank ieguldījumu pārvaldes vadītājs Pēteris Stepiņš [uzskata](#), ka pensiju fondu pārvaldītāju investīciju apjoma pieaugumu Latvijā var pozitīvi ietekmēt kotējot valsts uzņēmumus biržā. Swedbank ir pārliecināts, ka Latvijā lielākais pensiju 2. un 3. līmeņa pārvaldnieks ar vairāk nekā 540 tūkst. pensiju 2. līmeņa plānu dalībniekiem. Abu pensiju līmeņu pārvaldīto aktīvu apjoms ir vairāk nekā 1.7 mljrd. EUR vērtībā.

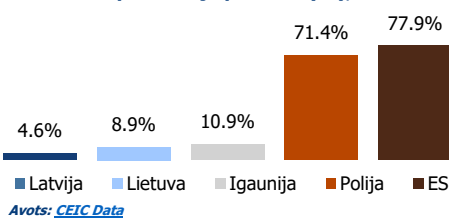
Līdzīgi kā citi pārvaldnieki arī Swedbank vēlētos vairāk investēt vietējā tirgus aktīvos, bet pašreiz trūkst iespēju to darīt. Pēteris Stepiņš uzsver, ka banka ir ieguldījusi 13 Baltijas uzņēmumu akcijās, 6 uzņēmumu obligācijās un vairākos privātajos uzņēmumos caur dažādiem ieguldījuma fondiem.

Izmantojot [Latvijas vērtīgāko uzņēmumu TOP 101](#) vērtību datus par AS «Latvenergo», AS «Latvijas valsts meži», VAS «Latvijas dzelzceļš», SIA «Lattelecom» un AS «Latvijas Mobilais Telefons» - šo piecu uzņēmumu 20% kapitāldaļu pārdošana palielinātu Latvijas Valsts kasi par aptuveni 0.8 mljrd. EUR jeb aptuveni 8% no 2019. gada budžeta. Līdz ar uzņēmumu kotēšanu biržā būtiski var pieaugt to pārvaldes standarti un uzņēmumu produktivitāte. Ilgtermiņa efekts var būt tāds, ka valsts varēs saņemt lielākus tiešos finanšu ieņēmumus augstāku nodokļu vai dividendu formā, pieaugtu gan vietējo, gan ārvalstu investoru ieinteresētība par Latvijas finanšu instrumentu tirgu, vairotos uzņēmumiem pieejamo kapitālieguldījumu apjomi, kā arī kopējā investīciju vide Latvijā būtiski uzlabotos.

Saistību atruna

Šo Prudentia M&A Folio ziņojumu (turpmāk tekstā – Ziņojums) sagatavoja AS Prudentia (turpmāk tekstā – Prudentia) un tas domāts vispārējai publikai tikai informatīvos nolūkos. Šis Ziņojums satur publiski pieejamu informāciju, kas iegūta internetā, preses relīzēs, "S&P Capital IQ" un citās datubāzēs, interviju veidā un citos avotos. Lai gan publiski pieejamo avotu kvalitāte tika rūpīgi izanalizēta, Prudentia negarantē un neuzņemas atbildību par šajā Ziņojumā izmantotās informācijas pilnību, precizitāti, uzticamību vai piemērotību. Jebkura šīs informācijas izmantošana tādējādi ir katra paša atbildība. Šis Ziņojuma pirmajā daļā iekļauta informācija tikai par publiski izziņotiem uzņēmumu apvienošanās darījumiem. Šis Ziņojums satur arī Prudentia un tās saistīto uzņēmumu viedokļi. Šie viedokļi nevar tikt izmantoti ārpus Ziņojuma konteksta. Prudentia, tās saistītie uzņēmumi, to darbinieki vai pārstāvji neuzņemas atbildību par jebkādiem tiešiem vai netiešiem zaudējumiem, kas izriet no, vai saistās ar šī Ziņojuma, kādas tā daļas vai viedokļa izmantošanu.

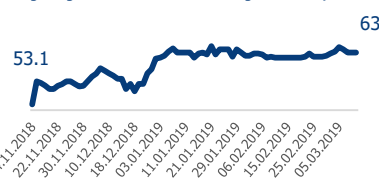
Biržas kapitalizācija pret IKP (%), 2017

Avots: CEIC Data

Transgaz ir dabasgāzes pārvades uzņēmums Rumānijas tirgū, kas pielīdzināms Latvijas Conexus Baltic Grid uzņēmumam Latvijā. 2007. gadā valstij piederošais Transgaz veica 10% no jauna emitēto akciju IPO. Šis IPO vietējā biržā ir viens no veiksmīgajiem piemēriem Rumānijas valstij piederošo kapitāldaļu pārdošanā, kura rezultātā, pieprasījumam pārsniedzot piedāvājumu 28 reizes, tika piesaistīti aptuveni 64 milj. EUR tālāki uzņēmuma attīstībai. Šis nav vienīgais ievērojams Transgaz darījums – tam ir arī sekojuši valstij piederošo akciju pārdošanas darījumi, kuru rezultātā šodien 59% akcijas pieder valstij, bet 41% sadalīts starp citām juridiskām un privātpersonām. Akcionāru struktūras maiņa Transgaz uzņēmumā Rumānijā valsts lēmumu ietekmē ir rezultējies ievērojamā uzņēmuma vērtības pieaugumā. (skatīt grafiku)

Nova Ljubljanska bankas akcijas cena, EUR

Avots: LITSE

